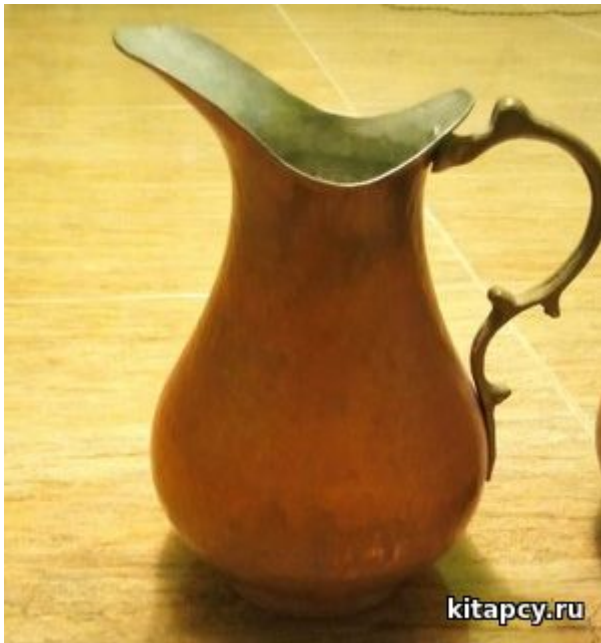

Altyn kündük niredekä? / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 26 января, 2025

Altyn kündük niredekä? / hekaýa ALTYN KÜNDÜK NIREDEKÄ?

Biz kakamyzyň öňünden hemişe-de ylgaşyp çykardyk. Kakam dynç gününde, azardan bibazar günlerem şäherden gelýändir. Gyzar ikindin ala köpek üýrer-de, allaowarra tutdyrybiýr. Ol ilki görer ýa-da duýar. Bizem yzynda sürrek. Hol, ala meýdandan eşeklije kakam gelýändir. Horjunyň iki gözem pökgerip görner. Onda kökemi, diş-diş kant, kemputmy, horaz süýji, içi ýüplüklige nabatmy, künjili şekerek. Käte gyzoglany monjuk bilen begendirse, erkek oglanlara çakgyjykmy-pökgi sowgat biýr. Boş gelmez. Bidäne kişmişmi-erik kişdesi bilen agzy süýjeder, garaz horjyny odyk-budujak zatlydyr.

O saparam kakamyzy ara alyp gaýtdyk. Öňinde küýzä meñzeş daşy saply bir zad-a bar. Ony özimden iki ýaş uly agama berip, eşekden düşmän:

– Sakla! – diýdi.

Horjyny özi düşürdi. Bu gözegine birimiz ýapysdyk weli, agyr ekeni. Öýe özi göterip gelen kakam dyz epip-epmänkä gözlerini tegeleşip duranlara gözhaky paýlady. Öňler owyrdymyzy dolduryp, berenini gysymymyza gysyp eñiberýän bolsak, bu gezek

onyň bilen ötägitmedik. Iki gözimiz horjynda, daşy mata gaply zat nämekä diýýärdik. Kakam horjynyň iki gözeginem çozdi. Orta dökdi. Şaý. Her hili.

Bilezik, dagdan, düwmeler, at göwüsbendi, tumar. Kümüş kemer. Tirli kysym simu-zer bil guşak. Bir agama kümüş kemeri uzatdy. – Seňki. Dakynyber!

Beýleki aga ýüzi bürgüt nyşanly, kemer diýseň ýasy kemer, guşak diýseň, donyň, ezyka köýnegiň üstinden guşanybermeli guşagy berdi.

– Seňki. Ýitiräýme, gaçyraýma, ogurladaýma. Ikiňiziňkem gymmatbaha. Nesip etsin!

Gyz doganlarymyza-da at tutdy, şaý sep bilen begendirdi. Boýnumy sallap duranymy görendir-dä, maňa:

– Ýanjagazyma gel, oglum! – diýdi. Gapdalynda oturtdy. – Boýnyň burulmasyn, körpäm. Hemişe paýlanyşygyň soňyna galaýýaň. Zyýany ýok! – Häлки gaby açdy. Kündük! Lowurdap duran күндүк. Elinme tutdyrды. – Bi-de seňki. Sen ýurt eýäm. Şumat gadyrny bilmersiň, ulalaňda bilersiň. Ejeňden, kakaňdan deňsiz-taýsyz ýadygärlikdigne soň düşinersiň. Bu satylmaly zat däl. Pula mätäjiň biri bazara çykarypdyr. Menem lomaý töläp aldym. Ölinçäk ejeň ikimiziňki, soň seňki. Aýa, aýawly sakla. Eneden miras türkmen haly, ussa atadan miras gural-esbap, zer күндүк, satylýan däldir, öýüň, ojagyň bezegidir. Pugta ýadyňda sakla.

Agalarym kümüş kemerlerini güjeňleşip heşelle kakysyp gitdiler. Ullakan bolsamam kakam meni dyzynyň üstünde oturtdy. – Türkmen öýiniň teblesinde at kişňese, şol öý döwletlidir. Türkmen tüneginiň dulunda türkmen halysy düşelse, şol tünek ata-baba ýalkawlydyr. Türkmen aga öýinde Gurhan saklasa, onuň ömri nur-imanlydyr. Türkmen agaň öýi dutarly bolsa, ol toýly-tomaşalydyr.

Kakam meni dyzynyň üstünden düşirip, saçak başynda otyrtdy.

– Şu desterhan, oglym, hanlaryň hany. Gory kendirikde. Tüweleme, biziň başymyz kän, saçagymyz bir, rysgallylygyň alamaty. Üýşip bir tamdyrda nan ýapylsa, agzybirlik, bir saçak başyna ýygnalyp, tagam iýilse, bereketlilik, jebislik.

Kakam күндүgi ortarada goýdy.

– Şu күндүgiň täsinligi barada soň aýdaryn.

– Ine, şu süreler, wah okap bilemok-da, Gurhany hatym edeni getirip okadaýmasam. Şonda senem ýanymda otyrarsyň, keramatyna göz ýetirersiň. Bar, öz eliň bilenjik sandyga sal häzir.

Men ony demir sandygmyza salyp gulpladym, açary ejeme berdim. Ýöne täzeden elime alyp görmesem ynjalmadym. Ýene ejemden açary alaga-da sandygy açdym. Kündügi çykardym. Ýañam intipis etmedik zadym – kündük boýdan-başyna altyn öwüşginli. Öýiň törinde goýyp, bosagadan synladym. Öwşün atyp dur, Günüň şöhesi düşýär weli, hut altyn gupba şekilli. Gelip ýakyndan syn kyldym. Gözüm gamaşdy. Hүjre-hүjre ýazgy. Arman, kakam ýaly menem okap bilemok. Başujumda goýup gördim. Lowurdysy süňňüme ornaýan ýaly. Kakamyň keramat diýmesimikä? Aýaguçdan syn etdim. Ýalkymy duly doldyrdy. Elimde göterip, eýläk-beýläk gezmeledim. Onuň bilen, meniň bilen bir nepislik aýlanyp duran kibi! Kakamyň «Durşyna dogaýylyk» diýmesimikä? Men beý diýmesine düşinemok ahyry, hatda-da okadaryn diýdi weli, haçan okatjakka? Bu ýazgylar süremikä, dogamyka?

Agşam ýassygymyň ýanynda goýyp gysardym. Öý ýap-ýagty. Gije aýakýoluna çykylanda çyra ýakmasyz. Penjireden düşýän Aýyň yşygy bilen bäýleşýär.

Ertesi namaz wagty kakamyň sesine oýandym. Seretsem, kündük ýok. Laňña galdym. Içki bosagaň sag gapdalynda duran ekeni. Kakam kündükde täret kylypdyr. Kakamyň ykaraty bilen kündük aralykda gözimi ýumdym, namaz törden süňňümde ýakym döretse, kündük bosagadan nur sepeleýän ýalydy. Kündük, kakam, namazlyk barada oýlanyp ýatdym. Kakam öýde baş wagt namazyny okardy, şähäre-ojara, bazara, söwda-satyga gidende irden, ýassyn eglip galsa, arasynda göýbererdi. Oraza tutardy, ýaramasa berjaý etmezdi. Dindar dälidi, dine ynanardy. Gurbanlygy sypdyrmazdy. Soýlan janlyň damak ganyndan maňlaýmyza degrerdi, yrymdygny bilsemem, manysyny bilemokdym. Hepdede bolmasa-da, aýda jumalykda molla çagyryp, ölen- ýitene aýat okadardy.

Kakam molla agany nahara çagyrdy. Ýegen sopy diýilýän aýat, töwire, sadaka, degsine ýarap ýören takwady. Ady ýegenmi ýa hemmäniň dilinde ýegenmi, gürzelek sakgally, boýy kelteräk pyýadanyň süňňi ýeňildi, ýassyk ýassanmaz, aýbogdaşyny gurar. Kakam bilen deň-duş, obadaşlaryndanam dostlygy ileri. Ikisi çay başynda geçmişden, bu günden ümmüldeşer otyrar. Ikisiniňem bar pişesi gök çay. Kakam ýuwanrak içse, Ýegen sopy ajyrak içer, öler aşam nabat. Her gelende-de ak ýaglyga nabatdan esli dolap goltygyna gysdyrar weli, telim öwre gaýtalar.

– Taňryýalkasyn, Şämi, döwlediň artsyn, bizi sylany hudaý sylasyn!

Ol kakama Şämi diýse, kakamam oňa Ýegen sopy diýerdi. Biziň

dilimizde Sopy aga. Sopy aga kakam bilen, baý, degşerd-ä. Kakamyň iki aýaly bardy. Tünek aýra bolsa-da rysgymyz birdi, ejemem, ejeligimem, bir garyndan bolanu-öweý doganlarymam agzybirdi. Iki aýallylygy üçinem, gurplylygy üçinem kakam silterlenen ekeni, hatda agyr maşgalasy bilen Kawkaza sürgünem edilen. Gelip, ýene kümüşçi, zergär bolyp, özini tutupdyr. «Otyzynjy ýyllaryň ýüzüne köz degsin» diýýän kakam, senedi gysylsa-da, ussaçylyk etdirmejek bolyp, ysyrgana-ysyrgana, ýokara ýamanlaşyp ýörenleriň garagyny para-peşgeş bilen ýapyp ýören kakam soňky döwirlerde biraz ýazylyp-ýaýrapdy. Onyňam öz sebabi bardy. Baba Agajan atly garyndaşymyz raýon içeri işler böliminiň naçalnigi bolan gününden çekelenmeden eňegimiz dynaýdy. Biz oňa «Baba daýy» diýip ýüzlenerdik. Ol bolsa: – Men size daýy däl inilem, uýalam – diýerdi, – Baba kakaňyz men. Şamy kakam bilen Agajan doganoglan. Onsaň nireden daýy bolýan, akga boryn- a.

Baba kaka kakamy biçak gowy görerdi, toýymyzy, ýasymyzy sypdyrmazdy, etli-ganly, daýaw adamdy, meýlis halardy, maýor derejelidi. Şol wagtyň dili bilen aýtsam, milisiýa formalydy, ýan sapaňalydy. Ol geldigi kolhoz başlygam, arçynam peýda bolybiýrdi. Kakamam janly soýyp hezzetlärdi. Onuň hemsahasynda kakam arkaýyn namazam okap, kümüş, gyzył, şaý-sep söwdasynam eder, öýe molla, ahunam çagyrrar. Ýegen sopyňam aýagy öýmizden çekilmez.

-Seňkä gelsem, bir ýaşaýan – diýerdi bende. Ýetde-gütdelekden zeýrenerdi, gol doly maşgalasy bir öziniň köroňnutly daýhan günemasy Sopy aganyň boýnynady. Aýalynyň... ony köp agzardy. Iki ejemiň iki ýerden biş-düşde hozanak bolyp ýorşüne:

– Şämi, sen bagtly adam. Iki aýalyň ba – diýmesem bar.

Kakamam wäsisirär.

– Ýegen sopy, bu günüň öňinden düýn gaçmaly, ertäň aladasyny bu gün etmeli. Ýeke aýal alypsyň-da, hor bolyp ýörsiň. Wagtynda ikisini alan bolsaň biri ölse-de, beýlekisi galardy. Ýatan ýeri ýagty bolsyn bendäň.

– Ana, şony etmändirin.

– Indem giç.

– Giç kemi yok, Şämi.

– Aý, hawa-da, öňini görüp gelen bamy, pahyr boljagyny näbilsin bendesi, Alla bilmeser. – Gaýrat et, Ýegen sopy, ýekelik Hudaýa ýagşydyr weli, nätjek başa geleni çekmeli, tüweleme, ogul ýerinde ogluň, gyz ýerinde gyzyň bar. Hernä wagtynda dogyrdyp

ýetişipsiň. – Sopy aga kakamyň ýarym oýyn, ýarym çynyny gaty görmez, söhbetden, nabatly çaydan, teýli nahardan aňyrsyna il gondyrar otyrar...

Kakam bu gezegem maňa:

– Hany oglym, täze kündükde Ýegen sopyň eline ýyljajyk suw akyt! – diýdi.

Men şol kündükli, legenli Ýegen sopyň öňinde taýyn. Şonda oglanlyk edäýipdirin, kündügi bir elim bilen tutyp. Sopy aga ýuwaşja käýindi.

– Kündügi hergiz iki el bilen tutgun. – Şowarak gözi kündüğe dikildi. – Aperin! Aperin! Täsin! Täsin! – El ýuwup boldy-da:

– Hany, bäre al, oglum, bul ýagşyzada gören gadymýet mirasy – diýdi.

Kündügi usully äberdim. Ony üç mertebe maňlaýyna degirdi, üç mertebe öpdü. Bagryna basaga-da, öňki ýerine geçdi.

– Şämi, Şämi, bahasyna ýetme ýok muň. Jemşidiň jamy ýaly bir zat. – Eýlesine bir öwirdi, beýlesine iki. Elinden goýasy gelmedi. – Boýdan-başyna süre, doga, arap hatynda.

– Göziň alýamy?

– Ýagdaýly.

– Sowadyň?

– Ýabygorly.

– Onna-da?

– Synanşayyn weli, başardaýsa... – Birsalym dodagyny münküldedip otyrды, harplary goşýarmy, sanaýarmy. İçinden hetjikledi. – Bul, bul, Alham, Alham dogasy. – Sesini gataltdy. – Hut özi. – Gapdalyndaky ýazga geçdi, sakyndy, sakawlady, ýuwdundy. – Bul Iman getirme meleklerin ,ýagny ki perişdeleriň atlary. Kündüğe çokynyp otyrды. – Bul, Şämi, muň belany gaýtarar, işikden girjek şeytany yza testir bul, penjireden sümüljek şeriň öňini alar, bul haramy kowar, halallyga ündärki, ýylanyň içýanyň gözini gapar. Gurhan aýatlaryndan süre-sokma bul. Arwah-jynlary bäre sekdirmez bul, sadagasy boldygym. – Bu diýmä derek bul diýip geplegiç Sopy aga ýene «Bismillahy rahman rahym» diýip ör turды, kündügi sandygyň üstüne galdырды. – Bul, Şämi, keramat, juda sünni, nepis, altyndan, zerden sen habarly, gözli-başly, süre, dogasyny men aňan bolýan.

– Durky kümüş, zer, gulpam, jürnigem zer. Oňa şekim ýok. Oýulyp ýazylan dogalaram altyn. Ony garasuw bilen barlap gördim, uýtgänok, mis bolsa garasuwa ýukalyp bozulardy, eger-eğer mizänogam.

Sopy aga ýürekden nygtaty.

– Synja kylaňda ulalgyn, Şämi, jumalykda ulalgyn, aýada, töwire ýarasyn, tebärek çykylanda, Gadyr gijesinde, agzaçarda, gurbanlyk günlerinde peýdalangyn. Oda tutmagyn, ogluň-gyzyň sarga, içi suwly durmasyn, hatynlaryň tabşyr. Adamlaryň içini bilip bolmaz, her oňýetene rowa görme, dilege berme, ýokuş görse-de, ol-bi, zada çalyşmasyn senden soňam perzentleriň.

– Muny, Ýegen sopy, körpäme bagyşladym.

– Hak edipsiňiz, parz iş edipsiň. – Maňa golyny uzatdy:

– Hany, oglym, bəri gel! – Alnynda oturtdy, kündügem aralyga aldy. – Sežde kyldym. Togap kyldym, saňa pederiňden nesip etsin, şul altyn kündük ýaly, ömrüň röwşen bolsyn, alnyňy Hak açsyn!

Sopy aga ýagşy dilegler etdi. Zer-zerewşan kündügem ol dogalary özine siňdirip lowyrdaýardy, geleniň-gideniň göwnini götere-götere günbe-gün reňk açýardy, misli bir şamçyrak, gonagyň nazaryny egläp dur özünde. Agalarym bolsa kümüş kemeri bilen, tyllaýy guşak bilen hoşlaşypdylar. Biri ony warak tirjine çalyşsa, biri aýnagonç ädige başa-baş sowdalaşypdy, kakamyzdan, ejelerimizden bigeňeş. Tirjinem dargap ýatyr indi sürerligi galman, ädigem toza- toza, her gonjy bir ýerde, it çekeläp. Hudaýa şükür, altyn kündügiň başy bitin, dogaýy, sureli kündük gurat. Kakamyň Sopy aganyň aýdyşy ýaly, gudraty bilen öýmizi badahätlikden goraýan mukaddeslik. Ol kündük kakamyň Pygamber ýaşynda elden-ellere aýlandy. Soňra ejelerimiziň goşadan tutulan ak goýnunda hezil berdi. Ýuwaş-ýuwaş oba arasyny gezdi.

Altmyş üç ýaşyny toýlaýan aksakallar şol kündükde ele suw almagyň arzuwynda, ogullaryny öýerýänler şol kündükde süýjilik suwyny paýladylar. Ol diňe bir dirä ýaraman, ölä-de ýarady. Merhumy şol kündükde ýuwup arassaladylar. Onuň at-owazasy dag aşdy, barha gymmaty artdy. Ýöne gözimiziň oňinde kakamyz garraýardy, ejelerimiz garraýardy. Men eýýäm uniwersitetde okap ýördim. Parsçada ders berilýärdi, azak-tenek arapça ýazmanam, okamagam öwrendim. Ýarym ýyldan soňky iki hepdelik rugsatda kündügiň düýbünüň iç gatyndaky göze görünmez ýerinde şaýa nagys çekilýän çyzgyçda adymyň baş harplaryny arapça ýazdym. Oýulyp ýazylansoň kümüşsöw öwisdi, oňa simaba garylan altyn çäýdym, köze tutdym, ýylmadym, o ýerjagaz gyzyla gaplandy, süňňüne şapylaşdy durdy, görer-göze bildirenok eger-eger.

Okuwy gutaryp Aşgabatda işe galypdym. Öýe bardygym kündügi

elden düşiremok, ýazgylary birin-birin ýat tuta-ýat tuta. Bir günem «Kakaň agyr» diýen habar geldi. Maşyna, otla gyssanyp, uçyp bardym. Kakam ebgarlan ekeni. Ähli hossary daşynda. Kakamyň aýagujunda çökdüm, ellerini owkalap, maňlaýyny sypadym. Kakam gözini açdy zordan: «O-oglum» diýdi. Ýene gözini tegeledi, geplemäge ysgynsyz, bir zat göresi gelýärmí, sorasy gelýärmí, güpbe ýadyma düşdi, sandykdan kündügi çykardym, kakama görkezdim, kakam çalaja başyny atdy, oňa elini degirdi-de, maňa süýşürdi. «Eýelik etgin!» diýdigidi. Şonda uly ýeňňemiň nebsewür görejiniň kündüge çüýlenenini görüp, inim dyglady, dara-direde-de göwnim gümana gitdi. Soňra kakam iki ejeme gözini aýlady, olam, «ynjytmagyn!» diýdigidi. Şo-da iň soňkyja demi boldy, agaç ata atlandy-da gidiberdi. Kakamyň kyrky geçinçä kündük ýygnalmady, ýygnajagam bolmadyk. Ýanaşyk ýaşaýan, rysky aýra şol uly ýeňňemiň öýe geldigi iki gözi kündükdedi. Dili bilen geplemese-de gözi bilen iýip barýardy. Ol kindi dikmäni halamadym. Kakamyň kyrkynda, □ sadakasynda kündük ýene hyzmatda. Aladany sowup gaýtjak bolamda, ejem:

– Oglum! – diýip, gözüne ýaş aýlan ýaly etdi.

– Näme, eje?!..

Ýanyndajyk dyz epdim. Göwnüme gelşiçe gepledim.

-Az salyp gaýrat et, eje, göçirip äkiderin, şu mahal üstümde jaýym ýok, kireýine ýaşaýan, gelniňem äkitsem äkidäýdim weli, jaýdan kösenýän, bahym jaý-a berjek diýýäler.

– Ýok,oglum,ony aýtjak bolamok. Ataň ojagyny taşlap gitmenem. Ýöne şí ýeňňen bar-a, kündügi diläp goýanok.

Ýerimden zöwwe galyp, lampa çökdüm.

– Hä? Näme? Diläp goýanok! Oňkumy näme? Maňa ber-dä kakam, mirasdüşer men-ä. Dilemäge neneň dili barýar? – Soňam morta aýtdym – Kakamy iki gezek jaýlasym gelenok. Tamasy tala daňlan ýaly bolsun. Sandyga salda gulpla, eje.

– Bor, oglum, bor. Senrazy bolmasañ, bermen.

– Ölsememrazy bolman, eje...

...Ejemiň göreji haýallapdy, gözüne ýorka inip. Aşgabatdaky göz keselhanasyna alyp gitdim. Bejerdiler. Bir aý gowrak bolyberende «Öýime äkit, balam» diýip özelenip duransoň alyp gaytdym. Gelsek gapy açyk, içeri weli tämiz. Sandyk gulply. Uly-kiçi gözaýdyň-a, görme-görşe geldi. Aýaklar ýygnanansoň sandygy açdym. Kündük ýok. Depe saçym düýrükdi. Açaram ejemde. Agamlara okdyryldym. Daşardaky otly ojakda taňka, tüňçe şyglap

dur. Arasynda gap-gara kündük, gazandan beter garalyp giden. Zähräm ýarylypdy tas. Gyzgyn kündügi nädip garbanymy duýman galdym. Şol kündük oda tutulyp, çay gaýnadylan. Suwuny agdardym. Ýeňňem geldi.

– Gaýynym gelyä sesini eşidip, gelen-gidene gap azlyk etmesin diýip, kündügi çykaraýdym.

Gaharyma gepläp bilmedim. Gyzgyny bilen kündügiň daşyna geçdim. Üýşmek çägä süssüräge-de sowatdym. Çägäni oýkaberdim, oýkaberdim janhowluna diýen ýaly. Mazaly iş edindim. Çägä arassalady, öňki kaddyna geliberdi. Sagdynja çöpe pagta orabam galan-gaçan ýerin gazaşdyrdym.

Ýene altyn öwsüberdi. Sandyga galdyrdym, ýüregim ýerine geldi. Gaýypdan kakamyň didary göründi. Gulagym şaňlady, «Berekella oglym» diýmesinden bolsun gerek.

Ejem bar, ejeligim bar, atam öýüme gatnawym ýygyja.

Bir gün iş sapary bilen barsam, ejem, ejeligim sortdyryp otыр.

– Hä, ejeler, bu nä boluş?!

Ejem ilki dillendi.

– Ýeňňeňä netikazalygyny edendir.

– Düşünmedim, eje?

Ejeligim soň dillendi.

– Jan balam, altyn kündüg-ä uly ýeňňeň gözümize basyp alandyr. Doňaýandyryn, demimi içime dolyp.» Hernä uzaga-ha gitmän ekeni».

– Alsa berer-dä, wagtlaýynça gerekländir.

Ikisem gowşaksy aýtdy:

– Haý, näbileýin oglym.

– Jan balam, ikimizem oba arasyndaky toýa görünmäge gidemizde yzymyzda sandygy açan açar tapyp.

«Ýene öňkisini gaýtalapdyr».

Agamam, şo ýeňňemem salamlaşmaga gelmedi, ýaşkiçi bolyp özüm bardym. Ýeňňem agam bilen bileje çay süzüp otyran ekeni. Hal-ahwal soraşdyk, ondan-mundan gümür-ýamyr etdik. Ahyry kündükli meselä dolandym. Agam gödeksi gepledi.

– Kaka bir seňki däl inim. Hemmämiz deň şärik. Bizem ogullary.

– Ozal zady terekä salnanda paý, üleş ýetdi ahryry, şaýlary, mallary, türkmen halyalary deň derman paýland-a. Bir körpesine bolsun edilmed-ä, agam. Indikiňiz näme?

Ýeňňem agzyny-burnuny towlady.

– Zat kime nesip etse, şonuňky.

– Men binesipd-ä onda? Basdaş agam-a kündüge göz gyzdyranok,

ala-böle siz...

Agam ýeňňemiň sözünü alyp göterdi.

-Biz -biz, ol-ol.

Ýeňňem agama at goşdy.

– Sen gyzlak, biz- ogullak. Gyzlak halyňa nämä gerek ol? Körekenlere berjekmi soň? Ata maly giýewä düşenok.

Ýüregime tyg uruldy, çydadym.

– Özüme gerek, gelneje. Men köpiň adamy. Öýüme her ýerden myhmanlar gelýär, höwesim şolaryň eline kündükde suw akytmak, süreleri okaşmak.

Gelnejem tarsa turdy, öz sandyklaryny açdy, kündügi çykardy. Kündügi görenimden kinäm aýryldy, öýkäm ýazyldy. Elime tutdurar öýdüp begendim. Gelnejem kükregine pugta gysdy.

– Biz ogul öýermeli, nowbahar oglymyz ýetişdi.

– Nämde diýjek bolýaň, gelneje?!

Agam perte aýtdy.

– Ulyja oglymyzy öýerde alay?! – Aýalyna ümledi. – Ýygnaý!

Ýeňňem gözüme basyp, güjeňläp ýygşyrdy. Ejeme, ejeligime bolşy ýaly aýtdym. Ikisem deňine başyny ýaýkady.

– Özlerined-ä nesip etmez weli, nätjek, olam ogul, gelin...

Şol ýyllarda ilkinji romanym kitap bolyp çykypdy. Aýagulag alaryň ýa iki otagly jaýymy çalşyp giňäriň diýen niýetde galamhakymam başyny bozman, amanat goýymda göterimine goýypdym. «Agamyňam, ýanyoldaşynyňam käkelemesiniň jany bar, elleri ýuka» diýägä-de galyňyny, haladyny, toý çykdaýysyny özüm çekdim. Gelin geldi, toý sowyldy: «Indi-hä kündügi giwşurarlar». Uly tamaly. Öz zadym üçin özüm dilege bardym ýene.

– Ikinji oglymyzam öýermeli. Medinstituta saldym diýip arkaýynlanaýjaksyň.

– Ýüwürjim, kündügi şoňa niýetleýän.

Üçünji ogullarynam ýokary okuw jaýyna eýdip-beýdip ýerleşdirdim. Öý-işik etmäge kömekleşdim. Kündük ýene maňa berilmedi. Şol bir gepi tapdylar:

– Körpämize niýetläýäs.

Ejemem, ejeligimem baky däl ekeni. Belli günlerinde altyn kündük täretde, ele suw alyşda aýlandy. Ony elimizden ogryn alar öýden agamam, ýeňňemem öler ýaly gorkuda. Öz zadym bolsa-da beýtmek islemedim. Onda kakamyň, ejemiň, ejeligimiň ruhy ynajak. Onsoňam dogan, ýeňňe. Aýrylyp gitjek ýeriň yok ahry. Ýöne kündük göz önümden gidenok hi-iç.

Menem indi altmyş ýaşap gelýärdim. Tegelek alty onlygy şaherde-de, obadaky atam öýümde-de bellemegiň arzuwynda. Doganlar bilen geňeşen ýagşy. Bu ýaşy özümem altyn kündük bilen toýlasam. Galamdaşlarym entek ony görenoklar. Görüp, synlap haýran galjaklaryna gözüm ýetik. Ejeme, ejeligime sadaka berip, toýa soň başlaýsam. Türkmen agañ gadymy däbi şeýle.

Alnym dynçgünü. Oňat görýän ulagym otly, ýata-tura gitmeli. Şenbe günü agşamy münseňem, şäherde oba golaý duralgada düşäýersiň. Oglanlykda gezen ýerlerim gözüme yp-yssy. Kakamy eşeklije gatnadan ýollarym. Pagta ýygan pellerim. Guşly-gumruly giňişlik. Sergingählikden, hoştap howadan keýpim zereň. Aýaklarym ýeňil ädile-ädile bardym kyblaýy atamyň, kábäm enelerimiň tünegine, ojağyna.

Kakam bar bolsa, ilki kakam bilen görüşerdim, ejem, ejeligim bolsa, öňürti olar bilen salamlaşardym. Gezek doganlaryňky, soň ýeňňeleriňki. Bary sag-salamat, Allaga şükür. Arman, uly agam, uly ýeňňem bihal. Dyz epip-epmäňkäm açyk sandygy görkezdiler.

– Körpe iniň-ä oňarmady- agam ýüzi salyk gepledi.

– Sandygy açyp, kündügi alyp gidipdir, ýatyrkak- ýeňňem ýaka ýyrtmazynyň bäri ýany.

Dûnyäm dünđerildi, yraň ata-yraň ata çaykow. Ýeňňemiň pyşyrdysy zordan gulagyma ildi:

– Agzy hapa degýädi...

Uçurnyk bolyp durşyma içimi daraklap çykan sowala agamyň ýarym-ýalta jogabyny eşitdim.

-Sutmaga bazara giden bolaýmasa...

Hyrra öwrüldim. Pikirim aýagyma duşak: Ogullaram özleriniň sandyk açyşyny edipdird-ä», ejem, ejeligim deňine ýüwürdi: «Özlerined-ä nesip etmez weli, nätjek, ogul, gelin...?!» Jygyllyga nähili ýetenimem bilemok maşyn tutup. Kümüş, gyzył, şaý satylýan oturma, dik bazara siňdim, alyjylary, itekläp, ýykylyp, sürşüp. Birden göräýdim. Hanha ol, elinde-de altyn kündük. Eňdim. Kimdir biri bilen söwdalaşýan bolara çemeli. Aňryk, çolarak ýere, derýa boýuna çekildiler. Aga ogly kündügi egninde göterip durdy, alarmanam pul sanaýardy. Edil şol wagtam, gürmekden çykyp ýetdim-ýetdim edemde, ketgen saçly, sakgal-sapyly bir degenek kündügi kakagada urdy Murgaba özüni. Bir eli kündüklü, bir eli bilenem ýüzüp ugrady. Alyjy-da, aga ogly-da aňkaryp galdy. Menem badyma, eşigim- zadym bilen suwy

gulaçladym, jan durman. Ýeri ýigrim baş ýaşly zaňňar altmys
ýaşla ýetdirermi diýsene! Ogry aňyrky kenara çykybam «Ine,
alyp bilseň, al!» diýen tarzde ony somlap-somlap zut gitdi.
Meniň gözümem, göwnümem altyn kündük bilen gitdi. Ýöne atamyň
yhlasý siňen mirasy, ýadygärligi ýeňňeme, agama, olaryň ogluna
nesip etmeýşi ýaly, soňky päliýamana-da nesip eder öýdemok.
«Haýyrly mal eýesini tapar» diýleni. Altyn kündük, göwnüme
bolmasa, aýlanyp, dolanyp öz elime gowşajak ýaly.
Gowşut ŞAMYÝEW.

«Garagum» žurnaly, 2004/6. Hekaýalar